

„CAPCANELE” CREDITELOR UTILIZATE ÎN VEDEREA FINANȚĂRII AFACERII

Rina ȚURCAN, doctor în economie
Iuliu ȚURCAN, doctor în economie, IRIM

Finanțarea afacerilor poate fi efectuată din surse proprii și din surse împrumutate. În situațiile în care sursele proprii nu sunt suficiente, antreprenorul recurge adesea la surse externe de finanțare. În acest articol sunt discutate problemele cu care se confruntă antreprenorii când recurg la serviciile de creditare bancare. De multe ori, costurile de credit sunt considerabil mai mari decât cele estimate la prima etapă, ceea ce este legat de diverse „capcane”, privind metoda de rambursare a creditului, perioada de grație pe credit, metodele de calcul al dobânzii, comisioanele și alte „surprize neplăcute” cu care se confruntă antreprenorii.

Business financing can be performed from own sources as well as from borrowed sources. In situations when the own sources are not sufficient, the entrepreneur often resorts to external sources of funding. In this article the problems that the entrepreneurs face when they resort to domestic bank lending services are discussed. Often, credit costs are considerably higher than those estimated in the first phase, which is linked to various “traps” on the method of loan repayment, the grace period on credit, methods of calculating interest, commissions and other “surprises unpleasant” faced by the entrepreneurs.

Dezvoltarea unei afaceri atât la etapa inițială, cât și pe parcursul funcționării acesteia, necesită investirea mijloacelor bănești.

Actualmente, capitalul reprezintă principalul factor de producție, dezvoltarea afacerilor devenind practic imposibilă, fără a lua în considerare piața financiară și resursele pe care aceasta le pune la dispoziția agenților economici. Orice afacere, indiferent de gradul său de dezvoltare, implică un contact direct cu piața financiară, mai exact cu instituțiile care intermediază mobilizarea resurselor de capital și cu serviciile oferite de acestea.

Sursele potențiale de fonduri pentru finanțarea activității sunt:

- ◆ fondurile proprii și fondurile împrumutate de la familie și prieteni;
- ◆ creditele bancare;
- ◆ emiterea de acțiuni;
- ◆ emiterea de obligațiuni;
- ◆ finanțările din programe speciale;
- ◆ fondurile de capital de risc;
- ◆ leasing-ul;
- ◆ creditele de la furnizori și clienți;
- ◆ creditele pe efecte de comerț (factoring-ul și scontarea).

În așa fel, finanțarea afacerii poate fi efectuată din sursele proprii și din sursele împrumutate. În situațiile când sursele proprii nu sunt suficiente, antreprenorul recurge deseori la sursele externe de finanțare. Una din cele mai larg utilizate surse de finanțare externă a afacerii, în special pentru întreprinderi mici și mijlocii, este creditul bancar.

Creditul reprezintă o categorie economică, ce exprimă relații de repartiție a unei

părți din PIB sau din venitul național, prin care se mobilizează și se distribuie disponibilitățile din economie și se creează noi mijloace de plată, în scopul satisfacerii unor nevoi de capital și al realizării unor obiective ale politicii economice.

Creditul bancar reprezintă o sursă principală de fonduri, în special pentru firmele mici și mijlocii. Deseori accesul la credit al firmelor noi sau de mici dimensiuni este mai dificil. Conform altei abordări, creditul reprezintă relația bănească între o persoană fizică sau juridică, numită creditor, care acordă unei alte persoane, numită debitor, un împrumut în bani în general cu o dobândă stabilită în funcție de riscul pe care și-l asumă creditorul sau de reputația debitorului. Etimologic, cuvântul „credit” își are originea în limba latină „credium-creditare”, care înseamnă „a crede” sau „a avea încredere”, fapt ce scoate la iveală un element de ordin psihologic: încrederea, care presupune existența unei anumite culturi sociale, a unei „psihologii colective”, care diferă însă în timp și de la o colectivitate la alta.

Creditul bancar ca o sursă externă de finanțare a afacerii are un șir de avantaje la care se atribuie următoarele:

- ◆ obținerea de fonduri suplimentare, afară de cele proprii;
- ◆ stabilirea unei noi relații cu o instituție bancară care ar asigura ulterior accesul mai ușor la alte servicii furnizate de către banca respectivă;
- ◆ obținerea unui credit bancar atestă viabilitatea afacerii în fața altor investitori potențiali;
- ◆ necesitatea de a convinge banca de viabilitatea afacerii într-un mod îl impune și pe întreprinzător să-și analizeze obiectiv afacerea, starea ei economico-financiară și să identifice punctele tari, slabe, oportunitățile și riscurile specifice acesteia.

Pe lângă acele avantaje pe care le asigură creditul bancar, utilizarea acestuia condiționează și un șir de probleme și dificultăți. În așa fel, printre dezavantajele creditelor bancare pot fi menționate:

- ◆ „frica” băncilor de a acorda credite întreprinderilor nou-create care nu au experiență în domeniu și lipsește istoricul de finanțare;
- ◆ riscul de a pierde garanțiile depuse sau chiar riscul de faliment în cazul nerestituirii creditului;
- ◆ o parte de mijloace bănești care ar putea constitui profitul întreprinderii sunt direcționate pentru achitarea dobânzii și comisioanelor bancare;
- ◆ apariția unor restricții în gestionare afacerii condiționate de implicarea băncii creditoare;
- ◆ afacerea devine influențată de unele riscuri noi, cum ar fi riscul ratei dobânzii, riscul întreruperii creditării etc.;
- ◆ deseori, costurile creditelor sunt considerabil mai mari față de acele estimate de la bun început, ceea ce este legat de diferite „capcane” și „surprize neplăcute” cu care se confruntă antreprenorii.

Stabilirea performanțelor financiare ale împrumutaților se realizează pe baza unui set de indicatori economico-financiar, specifici pentru fiecare bancă. Cel mai frecvent folosiți sunt: gradul de lichiditate, gradul de solvabilitate, rata profitului și gradul de îndatorare. De obicei, apar două probleme: luarea în considerare a unui număr prea mic de indicatori determină o creștere a riscului unei posibile evaluări sumare a performanței financiare a clientului, pe când stabilirea unui număr prea mare de indicatori determină o creștere a timpului de fundamentare a deciziei de creditare.

Cu alte cuvinte, se impune determinarea unui set de indicatori care să aibă o importanță reală în determinarea bonității clientului.

După cum se constată din cele menționate, creditele bancare au atât avantaje, cât și un set mare de dezavantaje. Dacă un antreprenor pentru inițierea sau dezvoltarea afacerii sale nu are acces la o altă sursă de finanțare și decide să apeleze la un credit bancar, este foarte important ca să-și diminueze riscurile, evitând „capcanele” creditelor bancare. În acest context de idei, în continuare se vor examina capcanele creditelor bancare și trăsăturile acestora:

- ◆ metoda de rambursare a creditului;
- ◆ perioada de grație la credit;
- ◆ tipul dobânzii;
- ◆ metoda de calcul a dobânzii;
- ◆ comisionul.

Metoda de rambursare a creditului. În practică există mai multe metode de rambursare a creditelor. În funcție de metoda selectată se întocmește graficul de rambursare a creditului. În așa fel, rambursarea creditelor pe termen mediu și lung se poate face în două moduri: prin rate egale (anuități) și prin rate descrescătoare. Clientul are dreptul să aleagă modalitatea prin care dorește să ramburseze creditul.

Calculule efectuate demonstrează că există mai multe avantaje în cazul rambursării creditului prin rate descrescătoare, cum ar fi dobânda totală plătită, mult mai mică decât în cazul rambursării prin rate egale. Dobânda poate fi calculată în baza diferitor solduri:

- ◆ dobânda de la soldul inițial;
- ◆ dobânda de la soldul lunar;
- ◆ dobânda de la soldul zilnic.

Pentru argumentarea eficienței aplicării acestor trei metode de determinare a dobânzii în funcție de sold se propun calculule concrete care reflectă cheltuielile suportate de antreprenor în cazul utilizării acestora.

În continuare se va examina situația în care un antreprenor solicită un credit în sumă de 10000 lei pe un termen de 15 luni cu o rată anuală a dobânzii de 16%. În tabelele ce urmează este prezentat graficul de rambursare a creditului în funcție de sold de la care se determină dobânda bancară. În cazul în care dobânda se calculează de la soldul inițial, se obține graficul de rambursare, prezentat în tabelul ce urmează.

Tip de dobândă. Dobânda poate fi definită ca fiind o formă de remunerare a creditului de către debitor (clientul băncii), pentru folosirea capitalului împrumutat. Astfel, dobânda poate fi caracterizată ca un preț al capitalului împrumutat și poate fi analizată atât ca mărime absolută, cât și ca mărime relativă (sub formă de rată procentuală).

În funcție de stabilitatea sa în timp, dobânda la credit poate fi de două tipuri:

- ◆ fixă - ratele lunare vor rămâne aceleași pentru o perioadă de timp stabilită în contractul de creditare;
- ◆ flotantă – ratele de dobândă se pot modifica în cazul dacă banca adoptă astfel de decizii, fiind neglijată opinia celui ce beneficiază de acest credit.

Comisioanele. Deseori, eliberarea unui credit, impune achitarea unor sume suplimentare pentru faptul că banca a oferit creditul. În așa fel, comisionul poate fi de diferite tipuri:

- ◆ comision unic la debursare – se achită o singură dată la acordarea creditului;

Tabelul 1: Graficul de rambursare a creditului cu dobândă de la soldul inițial

Perioada	Soldul la începutul perioadei, lei	Dobânda bancară	Suma rambursată a creditului	Soldul final	Dobânda cumulată
1	10000	133,33	666,67	9333,33	133,33
2	9333,33	133,33	666,67	8666,67	266,67
3	8666,67	133,33	666,67	8000,00	400,00
4	8000,00	133,33	666,67	7333,33	533,33
5	7333,33	133,33	666,67	6666,67	666,67
6	6666,67	133,33	666,67	6000,00	800,00
7	6000,00	133,33	666,67	5333,33	933,33
8	5333,33	133,33	666,67	4666,67	1066,67
9	4666,67	133,33	666,67	4000,00	1200,00
10	4000,00	133,33	666,67	3333,33	1333,33
11	3333,33	133,33	666,67	2666,67	1466,67
12	2666,67	133,33	666,67	2000,00	1600,00
13	2000,00	133,33	666,67	1333,33	1733,33
14	1333,33	133,33	666,67	666,67	1866,67
15	666,67	133,33	666,67	0,00	2000,00
Total	-	2000,00	10000	-	-

◆ comision pentru examinare și aprobare – se achită o singură dată la acordarea creditului;

◆ comision lunar pentru administrare – se achită fiecare lună o dată cu achitarea dobânzii și cu rambursarea creditului.

În perioada actuală, în Republica Moldova din cele trei tipuri existente de comisionare, cel mai răspândit este comisionul unic la debursare.

În cazul în care dobânda se calculează de la soldul lunar, se obține graficul de rambursare, prezentat în tabelul 2.

În baza calculelor prezentate se constată că antreprenorul economisește 933,33 lei, adică dobânda achitată băncii este de circa 2 ori mai mică, decât în cazul aplicării graficului de rambursare a creditului cu dobândă de la soldul inițial.

Perioada de grație la credit (vacanța de credit) reprezintă timpul convenit între părțile contractante în care un anume credit este obținut și folosit de debitor fără ca acesta din urmă să înceapă restituirea împrumutului în tranșe sau dintr-o dată. Deși nu este o practică nouă pe piața bancară, perioada de grație la creditele bancare este unul dintre cele mai puternice instrumente de marketing din ultimii ani. Înainte de a afla costurile totale ale creditului, clienții sunt informați că pot sta liniștiți o perioadă de timp pentru că „sunt în perioada de grație”. Uneori restituirea creditului se face din rezultatele obținute pe baza folosirii lui. Cu toate că deseori antreprenorii se bucură de vacanțele de credit, calculele demonstrează că în cazul aplicării acesteia dobânda achitată băncii devine considerabil mai mare.

O mare problemă a creditelor, întâlnită frecvent în țara noastră, este aceea a rambursării anticipate a împrumutului. În prezent, atât băncile autohtone, cât și cele

Tabelul 2: Graficul de rambursare a creditului cu dobândă de la sold lunar

Perioada	Soldul la începutul perioadei, lei	Dobânda bancară	Suma rambursată a creditului	Soldul final	Dobânda cumulată
1	10000	133,33	666,67	9333,33	133,33
2	9333,33	133,33	666,67	8666,67	266,67
3	8666,67	133,33	666,67	8000,00	400,00
4	8000,00	133,33	666,67	7333,33	533,33
5	7333,33	133,33	666,67	6666,67	666,67
6	6666,67	133,33	666,67	6000,00	800,00
7	6000,00	133,33	666,67	5333,33	933,33
8	5333,33	133,33	666,67	4666,67	1066,67
9	4666,67	133,33	666,67	4000,00	1200,00
10	4000,00	133,33	666,67	3333,33	1333,33
11	3333,33	133,33	666,67	2666,67	1466,67
12	2666,67	133,33	666,67	2000,00	1600,00
13	2000,00	133,33	666,67	1333,33	1733,33
14	1333,33	133,33	666,67	666,67	1866,67
15	666,67	133,33	666,67	0,00	2000,00
Total	-	2000,00	10000	-	-

europene percep penalități extrem de mari, de cinci procente sau chiar mai mult din valoarea creditului rambursat în avans. Acest fapt îngrădește, de asemenea, libera concurență, în condițiile în care beneficiarul creditului dorește să se mute la o altă bancă, ce-i oferă condiții mai avantajoase de creditare sau vrea să-și refinanțeze creditul, fie pentru obținerea unei sume mai mare de bani, fie pentru a scădea costul împrumutului, prin majorarea perioadei de rambursare, reevaluarea garanțiilor sau scăderea dobânzii.

Potrivit directivei europene de creditare aflate în curs de adoptare, beneficiarul unui credit va putea rambursa în avans respectivul împrumut fără a plăti nici o penalizare, ceea ce va duce, firește, la creșterea competiției dintre bănci și, în ultima instanță, la scăderea costurilor. De altfel, problema costurilor, mai cu seamă a celor ascunse, este a treia mare problemă a creditelor bancare. Din acest motiv, directiva europeană obligă băncile să-și informeze clienții cu privire la toate costurile unui împrumut, înainte ca acesta să semneze contractul de creditare.

În concluzie, se poate de menționat că creditul bancar ca o sursă de finanțare poate soluționa un set de probleme legate de insuficiența mijloacelor financiare, dar în cazul când „capcanele” posibile ale acestuia nu sunt prevăzute, el poate dăuna și înrăutăți starea financiară a întreprinderii.

Bibliografie

1. Nicolescu Ovidiu. Ghidul managerului eficient, Editura Economică, București, 1993.
2. Solcan A., Managementul micului business, Editura ASEM, Chișinău, 2001.
3. Dardac N., Vasca T., Monedă și credit, București, 2001.
4. Basno C., Dardac N., Riscurile bancare, Cerințe prudențiale monitorizate, EDP, 1999.
5. www.winrock.org.md.